

31.12.2015

Dnro 4997/4/14

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Mirja Tamminen

MENETTELY POROJEN AIHEUTTAMIEN VAHINKOJEN TOTEAMISESSA

1 KANTELU

A ja B arvostelivat 25.11.2014 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä - - - paliskunnan poroisännän ja arvioimislautakunnan puheenjohtajan menettelyä asiassa, joka koskee porojen viljelyksille aiheuttamia vahinkoja.

He kertoivat asiassa muun muassa seuraavaa.

A:n ja B:n pelloilla jatkuvasti olevat porot ovat aiheuttaneet sadon menetyksiä ja muuta vahinkoa. He olivat ilmoittaneet poroista - - - paliskunnan poroisännälle, mutta kirjoituksen mukaan tilanteeseen ei ollut tullut korjausta. Paliskunta ja poroisäntä eivät olleet suostuneet heidän vaatimukseensa peltojen aitaamisesta.

A ja B olivat pyytäneet vuosien ajan suullisesti ja A 15.12.2011 kirjallisesti arvioimislautakunnan puheenjohtajalta arvioimislautakunnan koolle kutsumista, mutta arvioimislautakuntaa ei ollut kutsuttu koolle. Asia ei ollut edennyt eivätkä he voi viedä asiaa kärjäoikeuden käsiteltäväksi ennen kuin arvioimislautakunta on käsitellyt sen. - - -

- - -

2 SELVITYS

- - -

3 RATKAISU

- - -

3.2 Arvioimislautakunnan puheenjohtajan menettely

3.2.1 Tapahtumatietoja

A oli ilmoittanut 15.12.2011 päivätyllä kirjeellä arvioimislautakunnan puheenjohtajalle C:lle asian saattamisesta arvioimislautakunnan käsiteltäväksi. Asiassa oli kyse aitaamisvelvollisuuden määrittämisestä - - - paliskunnalle.

C kertoi selvityksessään, että arvioimislautakunta ei ole kokoontunut eikä käsitellyt asiaa. Ilmoituksen saatuaan hän oli ollut puhelimitse yhteydessä A:han ja paliskunnan poroisäntään - - - arvioimislautakunnan koollekutsumiseksi. Ilmoitus oli saapunut kasvukauden ulkopuolella ja maassa olleen lumipeitteen vuoksi vahinkojen toteaminen oli ollut tuolloin käytännössä mahdotonta. C kertoi, että tämän vuoksi hän oli esittänyt osapuolille sovintoratkaisua.

C kertoi, että poroisäntä - - - oli luvannut mennä sopimaan asian välittömästi A:n kanssa, joka oli myös hyväksynyt sovittelumenettelyn. C:n mukaan molemmat osapuolet olivat ilmoittaneet hänelle, että he olivat sopineet peltojen aitaamisesta mahdollisimman pian. C kertoi, että A oli ilmoittanut peruvansa arvioimislautakunnan koollekutsumisen tällä perusteella.

A ja B kertoivat vastineessaan, että paliskunta ei ole tehnyt luvattua aitaa. He katsoivat, että arvioimislautakunnan puheenjohtajan olisi tullut tehdä asiassa päätös, jossa olisi edellytetty toimenpiteitä tiettyyn määräaikaan mennessä.

3.2.2

Oikeusohjeita

Perustuslaki

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Poronhoitolaki

Poronhoitolain 36 §:n 1 momentin mukaan arvioimislautakunnan tehtävänä on ratkaista sille 32 §:n 1 momentin mukaan kuuluvat aitaamisvelvollisuutta koskevat erimielisyydet ja 34 §:n 3 momentin mukaan kuuluvat vahingonkorvausta koskevat erimielisyydet. Lautakuntaan kuuluu puheenjohtaja ja kaksi muuta jäsentä. Puheenjohtajana toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen määräämä henkilö. Muista jäsenistä toinen edustaa paikallisia maataloustuottajia ja toinen sitä paliskuntaa, jota ratkaistava asia koskee.

Lain 36 §:n 2 momentin mukaan jokaisessa paliskunnassa on oltava tarpeellinen määrä paliskunnan valitsemia arviomiehiä sekä jokaisessa poronhoitoalueella sijaitsevassa ja 35 §:n 1 momentissa tarkoitettussa kunnassa tarpeellinen määrä maataloustuottajia edustavia arviomiehiä, joiden valitsemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

Lain 36 §:n 3 momentin mukaan sen, joka haluaa saattaa asian arvioimislautakunnan käsiteltäväksi, on ilmoitettava siitä puheenjohtajalle ja vastapuolelle ja samalla ilmoitettava arviomies, jonka hän on valinnut lautakunnan jäseneksi. Vastapuolen on ilmoitettava toiseksi lautakunnan jäseneksi valitsemastaan arviomiehestä mahdollisimman pian edellä tarkoitettun ilmoituksen saapumisen jälkeen. Jollei hän tee ilmoitusta kolmen päivän kuluessa, nimismies määrää arviomiehen hänen puolestaan.

Lain 37 §:n 1 momentin mukaan arvioimislautakunnan on annettava sen käsittelyyn saatetussa asiassa päätös viipymättä. Ennen päätöksen antamista on asianosaisille varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Päätös on annettava asianosaisille todisteellisesti tiedoksi.

Lain 37 §:n 2 momentin mukaan porojen aiheuttaman vahingon korvaamista koskevassa päätöksessä arvioimislautakunnan on todettava porojen aiheuttaman vahingon laajuus ja määrättävä vahinkoa kärsineelle suoritettavan korvauksen suuruus. Saman pykälän 3 momentin mukaan aitaamisvelvollisuutta koskevasta riidasta annettavassa päätöksessä arvioimislautakunnan on todettava, mikä on paliskunnan aitaamisvelvollisuus.

Lain 37 §:n 4 momentin mukaan tyytymättömyys arvioimislautakunnan päätökseen on ilmoitettava lautakunnan puheenjohtajalle kahden viikon kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Tyytymättömyytensä ilmoittaneen asianosaisen on pantava asia vireille alioikeudessa haasteella, joka on toimitettava vastapuolelle kahden kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksi saamisesta. Saman pykälän 5 momentin mukaan arvioimislautakunnan päätös, johon ei ole ilmoitettu tyytymättömyyttä tai jonka moittimista koskevaa kannetta ei ole nostettu, voidaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu tuomio.

Lain 38 §:n 2 momentin mukaan arvioimislautakunnan jäsen toimii virkavastuulla.

Poronhoitoasetus

Poronhoitoasetuksen 20 §:n 1 momentin mukaan arvioimislautakunta kokontuu puheenjohtajan kutsusta. Lautakunnan kokouksista on pidettävä pöytäkirjaa.

3.2.3

Kannanotto

Arvioimislautakunta ei ole kokoontunut eikä käsitellyt A:n 15.12.2011 tekemää vaatimusta porojen aiheuttamien vahinkojen toteamisesta ja aitaamisvelvollisuuden määrittämisestä. Arvioimislautakunnan puheenjohtaja C on selvityksessään oikeusasiamiehelle perustellut menettelyä sillä, että A ja paliskunnan poroisäntä - - - olivat sopineet, että pellot aidataan mahdollisimman pian, ja että tämän jälkeen A oli ilmoittanut tällä perusteella peruvansa arvioimislautakunnan koolle kutsumisen. A:n mukaan paliskunta ei kuitenkaan ole rakentanut aitaa.

Poronhoitolain 37 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen (HE 244/1989 vp, s. 17) mukaan arvioimislautakuntakäsittelyn tarkoituksena on nopeuttaa porojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä ja korvaamista koskevien riitaisuuksien ratkaisemista. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tulisi lautakunnan voida järjestää asian ratkaisemiseksi tarvittavat toimenpiteensä mahdollisimman joustavasti. Tämän vuoksi lakiehdotukseen oli otettu arvioimislautakunnan menettelystä vain välttämättömät säännökset. Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että asianosaisella on aina mahdollisuus saattaa arvioimislautakunnan päätös alioikeuden käsiteltäväksi.

Poronhoitolain 37 §:ssä on säännökset arvioimislautakunnan päätöksestä sekä asianosaisten kuulemisesta ja päätöksen tiedoksiannosta. Samoin siinä on säännökset menettelytavasta silloin, kun asianosainen on tyytymätön arvioimislautakunnan päätökseen, ja päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta.

Poronhoitolaissa ei ole säännöksiä arvioimislautakunnan käsiteltäväksi saatetun asian sovittelusta. Pidän sinänsä suotavana, että arvioimislautakunnan käsiteltäväksi saatettua asiaa valmisteltaessa tai asiaa arvioimislautakunnassa käsiteltäessä selvitetään, onko asiassa sovinnolle edellytyksiä. Pyrkimys saada aikaan asiassa sovintoratkaisu osapuolten välille ei mielestäni kuitenkaan saa viivästyttää asian käsittelyn aloittamista arvioimislautakunnassa ilman osapuolten hyväksyntää. Arvioimislautakunnan käsiteltäväksi

saatettua asiaa ei myöskään voida jättää käsittelemättä ilman, että menettelyyn on asian arvioimislautakunnan käsiteltäväksi saattaneen nimenomainen suostumus.

Puheenjohtaja C:n selvityksen mukaan osapuolet olivat sopineet peltojen aitaamisesta, minkä jälkeen A oli ilmoittanut peruvansa arvioimislautakunnan koollekutsumisen tällä perusteella. A ei ole kiistänyt tätä vastineessa, jonka hän antoi C:n selvityksen johdosta. Asiassa ei ole kuitenkaan esitetty A:n kirjallista ilmoitusta tai muuta asiakirjaa peruutuksesta.

Ilmoitukselle asian saattamisesta arvioimislautakunnan käsiteltäväksi ei ole säädetty muotovaatimuksia poronhoitolaissa tai poronhoitoasetuksessa. Katson, että arvioimislautakunnan puheenjohtajalle tehtävä ilmoitus asian saattamisesta arvioimislautakunnan käsiteltäväksi, samoin kuin ilmoituksen peruutus, olisi hyvä tehdä kirjallisesti. Mikäli arvioimislautakunnan puheenjohtaja hyväksyy suullisen ilmoituksen, hänen tulee hyvän hallintotavan mukaisesti kirjata ilmoitus ja mahdolliset samassa yhteydessä esitetyt vaatimukset. Mielestäni selkeyden vuoksi olisi ollut asianmukaista, että arvioimislautakunnan puheenjohtaja olisi kertomassaan tilanteesta ilmoittanut kirjallisesti osapuolille asian käsittelyn raukeamisesta sillä perusteella, että ilmoitus arvioimislautakunnan koollekutsumisesta oli peruutettu ennen kuin lautakunta oli kutsuttu koolle.

C on kertonut, että hänellä ei ole tietoa peltojen aitaamisesta tehdyn sovintoratkaisun myöhemmistä vaiheista. C:n mukaan kumpikaan osapuolista ei ole ollut asiasta häneen yhteydessä tämän jälkeen. A ja B eivät ole yksilöineet kirjoituksissaan oikeusasiamiehelle muita yhdeydenottoja, joissa arvioimislautakunnan puheenjohtajalle olisi tehty vaatimus asian käsittelemisestä arvioimislautakunnassa.

Katson, ettei asiassa ole voitu osoittaa arvioimislautakunnan puheenjohtajan menetelleen lainvastaisesti tai laiminlyöneen velvollisuuksiaan, kun hän ei ollut kutsunut arvioimislautakuntaa koolle käsittelemään asiaa. Puheenjohtajan toimivaltaan ei ole kuulunut vastineessa esitetyn päätöksen antaminen aitaamista koskevassa asiassa yksin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.2.3 sovittelusta ja asioiden kirjaamisesta lausumani käsitykset arvioimislautakunnan puheenjohtajan C:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni hänelle.

- - -